

esse, vel feminam nesciat, si jam plenissima sui puritate percepta, nec habens vestimenta sordida, similis est angelis Dei, et si jam illa quæ promissa est sanctis in speciem solis claritate circumdatur, digne hanc perfectionem non voce, sed habitu profiteatur. Verumtamen præsumptio ista perditio est: quin potius huiusmodi homini expedit, ut non suum cor, sed Paulum, magistrum gentium, audiat et sequatur, simulque oret cum eo, cui oranti respondeat Dominus: *Sufficit tibi gratia mea: virtus autem in infirmitate perficitur* (II Cor. xii, 9).

48. Itaque quod solum et in quo solo liberum arbitrium proficit: præbeat se unusquisque nostrum Deo terram voluntariam: *Dei autem agricultura sumus: Dei ædificatio sumus* (I Cor. iii, 9). Mittat in agrum suum semen verbum, credat in corde, ipse plantet, ipse riget, ipse fecundet, ipse tribuat incrementum, qui est verus agricola. Quod solum tamen in nobis potest voluntaria devotio, ad continentiam in se radicem seminis et nutriendos uberes partus fideliter subministret, semperque orationibus suis agricolam suum, ne inimicus zizania supereminare possit, exsuscitet. Hæc sit ejus in opere Dei cooperatio, cum spe non dubia et charitate sincera. Ait enim Dominus Jesus: *Ego sum vitis, vos estis palmites* (Joan. xv, 5): quodcumque habet, de vite habet. *Non enim, inquit Apostolus, tu radicem portas, sed radix te* (Rom. xi, 18). Quid se ergo extollit **634** in fructibus, qui videntur in eo, cum totum perti-

^a Forte titillantur. SCHOTT.

neat ad vitem, non solum ut possit, verum etiam ut sit? Alioquin excidetur et in ignem mittetur (Matth. iii, 10). Non enim palmes, sed vitis potest: et quod vitis potest, palmes ostendit. Sufficit ergo unicuique ut habeat. At vero unde et ubi habeat, et humiliter agnoscat, et patienter expetat: ne dum non habet, et habere se credit, id ipsum quod habet auferatur ab eo. Primum hominem peccantem de paradiso ejecit Deus, deinde in cruce credentem primum in paradysum Christus induxit. Merito ergo quamdiu in paradiso non sum, et in terra peregrinationis Adæ maneo, sine peccato me esse non credo. Si autem in paradysum gratia Dei traductus fuero: ibi perfectione mea, et morte superata, peccatoque deleta, æternam in conspectu Dei potentiam ejus gloriam prædicabo. **B** Hæc ergo ut potui, beatissimi sacerdotes, causa fidei et simplicitatis exposui. Non mihi succenseant, qui læserunt, si in aliquo per comparationes nominum ^a titulantur. De quæstionibus vero æquanimiter ferant, magisque, si timorem Dei habent, gaudeant responsum fuisse quod verum est. Ego, teste Jesu Christo, odisse me fateor hæresim, non hæreticum: sed, sicut justum est, interim propter hæresim, hæreticum vito: quia et prohibui, et corripui. Deletetur et damnet, ore pariter ac manu, et cunctis fraternitatis vinculo hærebit: quia scriptum est: *Iniuriam onera vestra portate: et sic adimplebitis legem Christi* (Matth. xiii, 12).

OROSII AD AUGUSTINUM

CONSULTATIO SIVE COMMONITORIUM

DE ERRORE PRISCILLIANISTARUM ET ORIGENISTARUM.

(Non habetur in ed. Havercampi hæc Consultatio, quam excerptimus cum notis ex Gallandii Biblioth. tom. IX.)

Beatissimo patri AUGUSTINO episcopo Orosius.

1. Jam quidem suggesteram sanctitati tuæ, sed Commonitorium suggestæ rei tunc offerre meditabar, cum te expeditum animo ab aliis dicendi necessitatibus esse sensissem. Sed quoniam domini mei, filii tui, Eutropius et Paulus episcopi, eadem qua et ego ^a puer vester, salutis omnium utilitate permoti, commonitorium jam dederunt de aliquantis hæresibus, nec tamen omnes significarunt; necesse fuit me festinato edere et coacervare in unum omnes perditionum arbores cum radicibus et ramis suis, et offerre ignienti spiritui tuo, ut tu viso agmine perspectaque nequitia, permetiaris ^b quam possis dispositionem adhibere virtutis. Tu tantum, beatissime

^a Forte, presbyter.

^b Vaticani codices, qua possis dispositione studium adhibere virtutis.

C pater, malignas aliorum plantationes vel insertiones erue atque succide, et veram sparge sementem, nobis de tuis fontibus rigaturis. Ego testem Deum spondeo, et incrementum operis tui spero, quia terra illa quæ nunc ingratos fructus ^c insincere exhibet, si eam de manna illo recondito tu apud me mandando et replendo visitaveris, usque in centesimum fructum profusa aliquando liberius ubertate proficiet. Per te Dominus Deus noster, per te, inquam, beate Pater, quos castigavit in gladio emendet in verbo. Ad te per Deum missus sum; de te per eum spero, dum considero qualiter actum est, quod huc venirem. Agnosco cur venerim: sine voluntate, sine necessitate, sine consensu de patria egressus sum, occulta quadam vi actus, donec in istius

^c Editi, in sincera cultura exhibet, si eandem anno illo recondito apud te mandando. Castigantur subsidio meo. Sigiraminensis, seu S. Cigiranni.

terre litus allatus sum. Hic demum in eum respici A intellectum, quod ad te venire mandabar. Impudentem non judices, si accipis confidentem. Fac me ad dilectam dominam meam idoneum negotiatorem, inventa margarita (*Matth. xiii, 46*), non fugitivum servum, eversa substantia, reverti. Dilacerati gravius a doctoribus pravis, quam a cruentissimis hostibus sumus. Nos confitemur offensam; tu pervides plagam: quod solum superest, adjuvante Domino, largire medicinam. Breviter ergo et quid ante male plantatum convaluit, et quid postea pejus insertum prævaluit, ostendam.

2. Priscillianus, primum in eo Manichæis miscrior, quod ex veteri quoque Testamento hæresim confirmavit, docens animam quæ a Deo nata sit, de quodam promptuario procedere, profiteri ante Deum se pugnaturam, instrui b adhortatu angelorum: dehinc descendente per quosdam circulos a principatibus malignis capi, et secundum voluntatem victoris principis in corpora diversa contrudi, eisque ascribi chirographum. Unde et Mathesim prævalere firmabat, asserens quod hoc chirographum solverit Christus, et affixerit cruci per passionem suam: sicut ipse Priscillianus in quadam epistola sua dicit: « Hæc prima sapientia est, in animarum typis divinarum virtutum intelligere naturas, et corporis dispositionem. In qua obligatum cælum videtur et terra, omnesque principatus sæculi videntur astricti sanctorum dispositiones superare. Nam primum Dei circulum et mittendarum in carne animarum divinum chirographum, angelorum et Dei et omnium animarum consensibus fabricatum patriarchæ tenent, c qui contra formalis militiæ opus possident: » et reliqua. Tradidit autem nomina patriarcharum membra esse animæ, eo quod esset Ruben in capite, Juda in pectore, Levi in corde, Benjamin in fenoribus: et similia. Contra autem in membris corporis, cæli signa esse disposita, id est, arietem in capite, taurum in cervice, geminos in brachiis, cancrum in pectore, etc. Volens subintelligi tenebras æternas, et ex his principem mundi processisse. Et hoc ipsum confirmans ex libro quodam, qui inscribitur Memoria apostolorum, ubi Salvator interrogari a discipulis videtur secreto, et ostendere, quia de parabola evangelica quæ habet: *Exiit seminans seminare semen suum* (*Matth. xiii, 46*), non fuerit seminator bonus: asserens, quia si bonus fuisset, non fuisset negligens;

non vel secus viam, vel in petrosis, vel in incultis jaceret semen: volens intelligi hunc esse seminantem, qui animas captas spargeret in corpora diversa quæ vellet. Quo etiam in libro de principe humorum et de principe ignis plurima dicta sunt, volens intelligi, arte, non potentia Dei, omnia bona agi in hoc mundo. Dicit enim esse virginem quamdam lucem, quam Deus, volens dare pluviam hominibus, principi humorum ostendat: qui dum eam apprehendere cupit, commotus consudet, et pluviam faciat, et destitutus ab ea, mugitu suo tonitrua concitet. Trinitatem autem solo verbo loquebatur: nam unionem abque ulla existentia aut proprietate asserens, sublato d et, Patrem, Filium, et Spiritum sanctum, hunc esse unum Christum dicebat.

3. Tunc duo cives mei, Avitus, et alius Avitus, cum jam tam turpem confusionem per se ipsam veritas sola nudaret, peregrina petierunt. Nam unius Hierosolymam, alius Romam profectus est. Reversi, unus retulit Origenem, alius Victorinum: ex his duobus, alter alteri cessit: Priscillianum tamen ambo damnarunt. Victorinum parum novimus: quia adhuc pene ante editiones suas, Victorini sectator cessit Origeni. Cœperunt ergo ex Origenis magna plura proponi, quæ ex modica occasione veritas ipsa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinam satis sanam, omnia quæ facta essent, a Deo facta esse, et omnia bona valde, et facta de nihilo: tunc deinde scripturarum e solutiones satis sobrias. Omnia hæc statim a sapientibus fidelis pristinorum expurgatione suscepta sunt. Remansit sola offensa de nihilo. Credere enim persuasum erat esse animam: non tamen persuaderi poterat, factam esse de nihilo: argumentantes, f quia voluntas de nihilo esse non possit. Hoc pene usque g ad nunc manet. Isti vero Aviti duo, et cum his sanctus Basilius Græcus qui hæc beatissime dicebant, quædam ex libris ipsius Origenis non recta, ut h nuper intelligo, tradiderunt. Primum omnia ante quam facta apparent, semper in Dei sapientia facta mansisse dicentes, hoc verbo: Deus enim quæcumque fecit, faciendo non cœpit. Deinde dixerunt angelorum, principatum, potestatum, animarum ac dæmonum, unum principium, et unam esse substantiam: et vel archangelo, vel animæ, vel dæmoni locum pro meritorum qualitate datum esse, utentes hoc verbo: Majorem locum minor culpa promeruit. Mundum novissime ideo esse factum, ut in eo ani-

* a Editi, *dilectum dominum meum*. At mss., *dilectam dominam meam*: patriam scilicet, ad quam reverti cupit.

b Ita Vaticanis mss. At editi, *adoratu*.

c Sola editio Lov., *quæ*.

d In Vaticanis mss., *sublato et Patre, Filium*, etc.

e In iisdem codicibus, *solutione satis sobria, omnia hæc*, etc.

f Vir doctissimus Franciscus Florius in Dissertatione 1, ad Bachtarium, § 3, pag. 21, hic legendum conjicit, *quia voluntas DEI NIHIL esse non possit*. Ad confirmandam lectionis restitutionem observat idem V. C. sanctum Augustinum quætionem sibi ab Orosio pro-

positam excutientem, acute probare luculenterque, ex eo quod anima dicatur ex nihilo facta, minime consequi, voluntatem Dei qua facta est, nihil esse. Sancti Doctoris verba ejusmodi sunt lib. contra Priscillianistas et Origenistas, cap. 3. *Cui dicitur, inquit, Subest enim tibi, cum volens, posse* (*Sap. xii, 18*), *sive adsit unde fiat, sive non adsit; sat est voluntas, ubi summa est potestas. Quomodo ergo in eo quod de nihilo creatur, VOLUNTAS CREANTIS NIHIL ESSE perhibetur; cum propterea de nihilo creari aliquid possit, quia voluntas creantis etiam sine materia sibi sufficit?*

g Vaticanis codices, *usque adhuc manet*.

h Sic mss. At editi, *ut nunc per intelligunt*.

mæ purgarentur, quæ ante peccaverunt. Ignem sane æternum quo peccatores puniantur, neque esse ignem verum, neque æternum prædicaverunt, dicentes, dictum esse ignem, propriæ conscientiæ punitionem : æternum autem juxta etymologiam Græcam, non esse perpetuum, etiam Latino testimonio adjecto ; quia dictum sit, *in æternum, et in sæculum sæculi* (*Psal. IX, 6, et X, 16*) postposuerit æterno : ac sic omnes peccatorum animas post purgationem conscientiæ in unitatem corporis Christi esse redituras. Voluerunt etiam de diabolo asserere, sed non prævaluerunt : eo quod cum substantia in eo bona facta perire non possit, exusta in totum malitia, diaboli aliquando salvandam esse substantiam. De corpore vero Domini sic tradiderunt : quia cum usque ad nos veniens Filius Dei post tot millia annorum, otiosus eo usque non fuerit, sed prædicans remissionem angelis, potestatibus atque universis superioribus, cum qualitatem formæ eorum quos visitaret assumeret, usque ad palpabilitatem carnis assumptionis speciem^a transivisse : hoc passione et resurrectione determinans, rursus donec usque ad Pa-

^a Edit. Amerbachii et Erasmi, *specie crassius se hac passione, etc.*

atrem veniret ascendendo tenuasse : ita neque depositum^b umquam fuisse corpus, nec in corpore ullo regnantem circumscribi Deum. Creaturam quoque subjectam corruptioni (*Rom. viii, 20*), non volentem,^c intelligendam esse dicebant, solem et lunam et stellas ; et hæc non elementarios esse fulgures, sed rationales potestates : præbere autem servitium corruptioni, propter eum qui subjecti in spe (*Ibid.*).

4. Hoc, sicut retinere potui, breviter expositum est, ut perspectis omnibus morbis medicinam adhibere festines. Est veritas Christi in me (*II Cor. xi, 10*), quia propter venerabilem reverentiam sanctitatis tuæ esse impudens non auderem, nisi evidenti iudicio et ordinatione Dei ad illius tanti et talis populi, cui sicut peccanti plaga imposita est, sic post plagam cura debetur, remedia proferenda te electum, me missum esse cognoscerem. Memor mei, beatissime Pater, multorumque qui mecum velut ros eloquium tuum ut super eos descendat expectant, esse dignare.

^b Vaticani mss. cum Ar. et Er., *usquam fuisse.*
^c Am. et Er., *intellectam esse.*

ANNO DOMINI CCCCXXVI.

LEPORIUS, MONACHUS ET PRÉSBYTER.

(Ex Biblioth. Vett. Patrum Gallædii, t. IX.)

PROLEGOMENA.

1. Leporius natione Gallus monachum Massiliæ ut videtur primum egit ; qui cum in eo monastico instituto vitæ probitate morumque innocentia reliquos antecelleret ; ratus deinceps *arbitrio tantum et conatu proprio, non Dei adjutorio*, se fuisse id assecutum, Pelagianum dogma profiteri cœpit. Ita de eo testatur Gennadius (a). His consona tradit Cassianus (b). Neque vero unius Pelagii sectatorem se præbuit Leporius ; sed ulterius progressus, in impietatem incidit quam postea Nestorius in Oriente latius propagavit : adeo ut, eodem Cassiano teste (c), posterioris hujus hæreseos assertor apud Gallias *inter primos aut in-*

ter maximos fuerit recensitus. Eadem præterea memoriæ consignavit Facundus Herminianensis episcopus (d). Scribit autem modo laudatus Collationum auctor (e), istiusmodi venenosam pestem ætate sua emersisse *et maxime Beligarum urbe*, sive ut alia fert lectio, *ex maxima Veligarum urbe* : ut propterea incertum sit an Belicam ad Rhodanum in Bressia, an vero Augustam Trevirorum designare voluerit. Sirmundus (f) et Garnerius (g) posteriori lectioni adherentes, urbem Trevirensem intelligunt : neque abnuit Tillemontius (h). Ea in urbe scilicet errores suos hauserit primum docueritve Leporius, quos

(a) *Gennad. lib. de Vir. illustr. cap. 59.*

(b) *Cassian. lib. I de Incarn. cap. 4, pag. 908, edit. Paris. 1642.*

(c) *Id. ibid.*

(d) *Facund. lib. I, cap. 4, pag. 422, edit. Paris. tom. II opp. Sirmond.*

(e) *Cassian. l. c. cap. 2, pag. 902.*

(f) *Sirmond. opp. tom. I, pag. 345, not. a.*

(g) *Garner. Dissert. 2 ad Mar. Merc. in Append. D August. pag. 145.*

(h) *Tillem. tom. XIII, pag. 1040, not. 86 sur S. Augustin.*